

Bakalářská práce v rámci studijního programu: Historické vědy, Studijní obor: Presentace a ochrana kulturního dědictví. Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové, Hradec Králové 2022.

10 nečíslovaných stran (titul, zadání, anotace, prohlášení, poděkování...); vlastní text práce (strany 11 až 90), prameny a literatura (str. 91-94), přílohy str.. 95 až 104)

Posudek vedoucího práce

Autorka si sama o své vůli, svobodně a dobrovolně zvolila téma, kterým mají být zvony v rychnovském vikariátu, jejich ochrana a restaurování. Záběr práce poté omezila na zvony, které patří či které užívá v tomto prostoru římskokatolická církev.

Téma velice ambiciózní a skutečně dosud v širším měřítku podobně nezpracované.

Již v počátku zpracování bylo nutné – např. vzhledem k absenci autorčiných speciálních znalostí epigrafické povahy, nedostatku potřebného technického vybavení apod. – ustoupit od zevrubného kampanologického zaměření práce. Nebylo též možné předem odhadnout, jak obtížné bude získat povolení ke vstupu do jednotlivých objektů, resp. dostat se až přímo ke zvonům. Do procesu zpracování zasáhly též negativně i důsledky koronavirových omezujících opatření.

Původním záměrem práce bylo zmapovat veškeré zvony ve vlastnictví či užívané římskokatolickou církví na území vikariátu Rychnov nad Kněžnou.

Autorka záhy narazila na problém značného nedostatku odborné literatury, případně velké různorodosti její kvality. Konstatuje též poměrně zásadní poznatek, že ani znalosti osob, majících jakýkoli blízký vztah ke zvonům, nejsou často dostatečné, kvalitní a pravdivé.

Byla proto nucena ve větší míře pracovat s vlastními zjištěními na místě.

Nejprve byl proto zpracován kompletní přehled objektů církevní povahy v daném vikariátu (60 kostelů a cca 80 kaplí a zvoniček) a posléze zahájen proces rekognoskace v jednotlivých místech. Je třeba říci hned v úvodu, že z objektivních i subjektivních důvodů se nepodařilo zmapovat situaci kompletně, bohužel přesný počet navštívených či naopak nepřístupných objektů autorka explicitně neuvádí. Pokud ano, je vinou přehlédnutí při četbě autorem tohoto posudku.

Na základě svého jejího osobního průzkumu konstatuje, že ve vikariátu je v současné době „...*okolo 170 zvonů...*“ (str. 88). Další pozitivním zjištěním je fakt, že existují kostely s plně obsazenými zvonovými stolicemi, na druhé straně jsou i případy, kdy je k dispozici pouze jeden malý zvon (tamtéž), a že „...*kostelů a kaplí bez zvonu je ...pouze pár...*“ (tamtéž).

Předkladatelka závěrem odhaduje, že vedle stávajících zvonů, zvonů zaniklých v důsledku četných požárů kostelů a ztrát během rekvizic za obou světových válek se ve vikariátu „...*mohlo prostřídat klidně i 400 až 500 zvonů*“ (tamtéž).

Zajímavým poznatkem je, že „...*většina velkých zvonů je starší než věže, kde visí, tudíž opravdu jen málo velkých zvonů stále visí na stejném místě od počátku...*“ (tamtéž). Verifikace tohoto tvrzení je možná pouze podrobným studiem archivních pramenů i kampanologickým průzkumem samotných zvonů, což však již přesahuje rámec možností této bakalářské práce

Přes veškerou snahu je třeba upozornit též na některá úskalí předloženého textu.

Po právu autorka často konstatuje nedostatek (odborné) literatury. To je samozřejmě pravda, nicméně vzhledem k charakteru materiálu, který je předmětem jejího výzkumu, by bylo (a v budoucnu zcela jistě ještě bude) třeba mnohem pečlivěji zkoumat nejrůznější lokální zdroje, včetně např. místních zpravodajů apod. Např. pro kapli sv. Kříže v Bačetíně by autorka pečlivější rešerší zjistila v Bačetínském zpravodaji č. 2/2017 na str. 36 základní informace o novém zvonu z roku 2017, včetně údajů, kdo zvon vyrobil, váhu zvonu, spodní průměr i ladění.

Podobně by bylo třeba pečlivěji studovat i jiné zdroje informací – např. elektronické. Tak by se např. vyplnila absence údajů o zvonu v Rokoli ze září 2020, který vyrobila zvonařská dílna Tomášková-Dytrichová – srv. zde: <https://www.bihk.cz/aktuality/fotogalerie/1220-sveceni-zvonu-v-rokoli.html>, kde je i dílčí fotografická dokumentace.

Snaha autorky i odvedená práce je zcela jistě záslužná. Nicméně poněkud diskutabilní je vlastní zpracování poznatků – např. neustále se opakující formulace „...*návštěvou kostela (případně kaple) zjištěny informace a stav zvonu*“.

Zjištěné poznatky jsou místy velmi jednoduché, někdy až triviální – např. že v kapli sv. Marie v Častolovicích „...*se nachází jeden zvon*...“ (srv. str. 31) a nic víc. Diskutabilní jsou údaje typu: „...*Od pověřené osoby byla pouze získána informace o výskytu jednoho zvonu v tomto objektu*...“ (str. 25), nebo že „...*Kvůli špatné dostupnosti nebyly zjištěny informace o zvonu*...“ (str. 25).

Na hraně odborného textu jsou konstatování, že „...*Pan kostelník se o půdu hezky stará, takže tam je čisto*“ (str. 36), nebo že „...*Ke zjištění stavu zvonu byl využit zrcadlový fotoaparát k velkým objektivem, díky kterému bylo zjištěno pokrytí zvonu ptačím trusem*“ (str. 24).

Před dalším výzkum stojí úkol řešení existujících kontroverzních názorů, omylů (?), chybných představ (?), mýtů (?) apod. Srv. např. obecně šířenou informaci, že v kostele sv. Vavřince v Potštejně jsou údajně zavěšeny tři zvony, zatímco autorka osobní kontrolu na místě konstatuje pouze jeden z roku 1841. Je škodou, že není zcela vyjasněna skutečnost, že tento zvon dle autorky ulitý v roce 1841 (str. 74) nepadl za oběť požáru dotyčného kostela v r. 1861, kdy měly údajně zaniknout tři původní zvony z 16. a 18. století.

Podrobnější vysvětlení by vyžadovaly i mnohé další detaily, např. proč na zvonu v kapli sv. Jana Nepomuckého v Uhřínovicích, který má být výrobkem firmy Zukov z České u Brna, je znak zvonařství Manoušek (str. 87), tím spíše, že podle mých informací vznikl národní podnik ZUKOV až po únoru 1948.

Dále jsem nucen konstatovat i dílčí formální nedostatky.

S postupujícím textem a přibývajícemi stránkami se stále výrazněji projevuje zjevný chvat zpracování a jistá ukvapenost. Postupně klesá i úroveň a rozsah citování i odkazování k tvrzením obsaženým v textu. Např. v pasážích týkajících se kostelů a kaplí ve vikariátu Vamberk (abecedně předposlední zkoumaný vikariát – vložil ZZ) již zcela chybí jakýkoli poznámkový aparát, přičemž např. právě pro kostel sv. Prokopa ve Vamberku je k dispozici poměrně obsáhlý článek s údaji o novém zvonu instalovaném koncem roku 1990, s podrobnými údaji o výrobě i základními technickými daty (viz Vamberecký zpravodaj, ročník 52, č. 11/2015, str. 6).

V úplném závěru studie pak v seznamu literatury autorka z neznámého důvodu řadí použité tituly nezvykle podle křestních(!) jmen autorů. K literatuře přiřazuje i posledních sedm položek - převážně protokolů o prohlídce zvonů, restaurátorské zprávy apod., které však mají spíše pramennou povahu.

Na vrub pravděpodobného chvatu zřejmě spadají i prohřešky ve formátování textu, kde jednohláskové předložky a spojky jsou ponechávány na koncích řádků. Přes opakované upozornění zůstaly v definitivním tvaru též chyby v číslování kapitol, kde v obsahu po 5. kapitole a podkapitole 5.1. následuje ihned podkapitola 7.2 a následující. Toto přehlédnutí je i ve vlastním textu – srv. str. 22 a 26. Zbytečným je i přesun popisků k fotografiím v obrazové příloze od č. 3 na straně 97.

Jistým problémem může být i v neposlední řadě to, že v zadání práce je kromě jiného stanoveno, že tato bude vypracována na „... základě historických pramenů, revizních zpráv a fotografií...“ (Zadání bakalářské práce, nestr.), že zde bude položen důraz „...na popis zvonů, fyzikálních parametrů, historii, jejich funkci, typy, symboliku, výrobu, odlišnosti napříč výtvarnými specifiky, zvukové parametry, české zvonaře, technologické zkoušky...(tamtéž). Bohužel tyto údaje v předloženém textu téměř nenacházím. Ani to, že práce bude „...postavena na zmapování zvonů současných i zaniklých...“ (tamtéž)

Závěr

Předložená práce si od samého počátku kladla velice ambiciózní cíle, možná vyšší, než si autorka bakalářské práce dokázala vůbec představit.

Proto podle mého názoru zůstala většinově na úrovni jisté ne zcela dokonalé „inventury“ stavu zvonů v církevních objektech ve vikariátu Rychnov nad Kněžnou na přelomu let 2021 a 2022. Někde se tato vizuální kontrola daří lépe, jinde méně.

Mnohé z toho, co si autorka předsevzala, nedosáhla, mnohé zůstalo nevyčteno, mnohé nebylo ani v jejích silách.

Práce zůstala prvním (ne zcela vyčerpávajícím) pokusem o zpracování dané tematiky, který spíše prokázal více než jasně jednoznačnou potřebu skutečně zevrubného výzkumu dané problematiky. Práce odhalila nedostatky dosavadního odborného i populárního zpracování této tematiky, stejně jako přetrvávající podstatné rozpory mezi obecně přijímanými (a šířenými) informacemi a zjištěnými skutečnostmi. Jedním z důvodů tohoto stavu může být i absence odborného kampanologa v rámci struktury Biskupství královéhradeckého. Kromě literatury by bylo a bude třeba vytěžit např. dokumentaci národního památkového ústavu, dále interní historické archivní prameny jednotlivých farností, včetně výzkumu nejrůznějších dokumentací rekvizičních procesů apod.

Přes výše naznačené připomínky, návrhy a výhrady **doporučuji bakalářskou práci k ústní obhajobě**, kde předpokládám, že autorka alespoň základní naznačené problémy ozřejmí.

Práci v předložené podobě hodnotím známkou:

V Hradci Králové dne 23. května 2022

PhDr. Zdeněk Zahradník, vedoucí práce